

Regiodagen Gemeentefinanciën 2022

"Gemeenten in hun Kracht"

Welkom bij de workshop

*Enquête gemeentelijke
begrotingen 2022*

Wat gaan we doen?

1. Korte kennismaking
2. De enquête
3. Resultaten enquête 2022
4. Vervolg

1. Korte kennismaking

Henk Satter,

In dienst bij BZK sinds 1989, begonnen bij een buitendienst in Emmen.

Bij meerdere directies van BZK gewerkt, nu bij de directie Bestuur, Financiën en Regio's;

Werkveld: data en financieel toezicht, OGS.

En u?

- Hoeveel gemeenten zijn vertegenwoordigd?***
- Heeft u de enquête 2022 ingevuld of daar medewerking aan verleend?***

2. De enquête

- jaarlijkse web-enquête
- in samenwerking met de provinciale financieel toezichthouders
- 2022: 8de onderzoek (ontwikkelingen)
- hoge respons **250 gemeenten**

Geeft macrobeelden op basis van informatie die gemeenten zelf geven;

- met info uit Prov. Toezichtverslag,
- t/m 2021 sociaal domein, 2022 aantal aanvullende vragen.

3. Resultaten enquête 2022

15 vragen:

- ***algemene vragen***

(3 vragen, ingrepen en grootste financiële uitdagingen)

- ***vragen sociaal domein***

(7 vragen)

- ***vragen over andere beleidsterreinen***

(5 vragen; Omgevingswet, Klimaatakkoord, Woningbouwopgave)

4. Vervolg

- vindt u de doorontwikkeling naar **andere onderwerpen** goed?
- heeft u **suggesties voor vragen** voor de komende enquête?

BEDANKT!

Vraag 1

Heeft uw gemeente ingrepen moeten doen om de begroting 2022 en/of de meerjarenraming 2023-2025 in evenwicht te krijgen?

Bedoeld zijn ingrepen enkel vanuit motieven voor (gezon)de gemeentefinanciën, niet vanwege (beleids)inhoudelijke redenen. Meerdere antwoorden mogelijk

Keuze a t/m i toelichten.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Ja, onze gemeente brengt het voorzieningenniveau voor de inwoners omlaag	39	15.60 %	
b. Ja, onze gemeente brengt het onderhoudsniveau kapitaalgoederen omlaag	18	7.20 %	
c. Ja, onze gemeente neemt significante nog in te vullen stelposten voor nog in te boeken bezuinigingen op	58	23.20 %	
d. Ja, onze gemeente stelt investeringen uit of af, bijvoorbeeld in nieuw beleid	38	15.20 %	
e. Ja, onze gemeente stelt haar ambities in de grote opgaven bij, bijvoorbeeld in de energietransitie	21	8.40 %	
f. Ja, onze gemeente bezuinigt op het eigen apparaat	43	17.20 %	
g. Ja, onze gemeente voert stelselwijzigingen door, zoals het instellen van kapitaallastenreserves en het wijzigen van afschrijvingstermijnen	12	4.80 %	
h. Nee, onze gemeente hoeft geen bijzondere ingrepen te doen	112	44.80 %	
i. Anders	50	20 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 2

In geval uw gemeente ingrepen doet om de begroting 2022 meerjarig in evenwicht te krijgen: wat is globaal de financiële omvang van de ingrepen als percentage van de begroting?

Zet de omvang van de ingrepen af tegen de omvang van de lastenraming op de begroting vóór inzet bestemmingsreserves

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Minder dan 1%	29	21.01 %	
b. Tussen 1% en 5%	82	59.42 %	
c. Tussen 5% en 10%	8	5.80 %	
d. Meer dan 10%	1	0.72 %	
e. N.v.t., onze gemeente heeft geen ingrepen hoeven doen.	18	13.04 %	
Aantal respondenten	138		

Vraag 3

Kunt u aangeven wat de komende jaren de grootste financiële uitdagingen worden voor uw gemeente en of dit incidenteel of structureel is.

Open vraag

Vraag 4

Kan uw gemeente voldoende sturen op de uitvoering van de transformatie om de beoogde inhoudelijke vernieuwing in het sociaal domein te realiseren?

De eerste jaren van de decentralisaties in het sociaal domein (jeugd, werk en zorg) waren gericht op de transitie: de overdracht van taken, de continuïteit van zorg en de inrichting van de bedrijfsvoering. De fase die daarop volgt wordt aangeduid met transformatie: de inhoudelijke vernieuwing in de vorm van onder meer betere, slimmere en meer integrale zorg dichtbij burgers met minder regels.

Met voldoende sturen wordt bedoeld dat de gemeente voldoende data en instrumenten heeft om te kunnen volgen of de uitvoering van de transformatie conform de plannen verloopt, zodat kan worden bijgestuurd als dat niet het geval is of als de resultaten daarvan tegenvallen.

Keuze b, c, d toelichten.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Ja, onze gemeente heeft voldoende data en/of instrumenten en is in staat om op basis daarvan bij te sturen om de beoogde inhoudelijke vernieuwing te (gaan) realiseren.	51	20.40 %	
b. Op onderdelen heeft onze gemeente onvoldoende data en/of instrumenten voor sturing op de uitvoering of het lukt onvoldoende om op basis daarvan bij te kunnen sturen.	120	48 %	
c. Het blijkt erg weerbarstig om voldoende te kunnen sturen op de uitvoering.	60	24 %	
d. Anders.	19	7.60 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 5

In hoeverre heeft uw gemeente een start gemaakt met het doorvoeren van tussen rijk en koepels afgesproken kostenbesparende maatregelen in de jeugdzorg en/of de in de Hervormingsagenda onderzochte maatregelen?

VNG en IPO, namens hun leden, en het rijk hebben afspraken gemaakt over het doorvoeren van een aantal kostenbesparende maatregelen in de jeugdzorg. Daarnaast hebben rijk en VNG zich gecommitteerd aan de Hervormingsagenda die bestaat uit de combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Een volledig overzicht van beide sets van maatregelen en hun verwachte meerjarige impact is te vinden in de 'Financiële tabel oordeel Commissie van Wijzen' op: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/06/03/financiele-tabel-samenvatting-oordeel-cvw>.

Keuze e toelichten.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Onze gemeente had de meeste afgesproken maatregelen en/of de in de Hervormingsagenda onderzochte maatregelen al doorgevoerd.	72	28.80 %	
b. Onze gemeente is naar aanleiding van de afspraken tussen rijk en VNG begonnen met het uitwerken van de afgesproken maatregelen en/of de maatregelen die in de Hervormingsagenda onderzocht worden	82	32.80 %	
c. Onze gemeente zal hiermee beginnen nadat de Hervormingsagenda is gepresenteerd.	16	6.40 %	
d. Het is nog niet duidelijk wanneer onze gemeente hiermee zal beginnen.	11	4.40 %	
e. Anders.	69	27.60 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 6

Welke maatregelen neemt uw gemeente aanvullend op de afgesproken maatregelen en/of de in de Hervormingsagenda onderzochte maatregelen die mede gericht zijn op beheersing van de kosten in de jeugdzorg?

Zie de link vermeld in vraag 5 voor een volledig overzicht van maatregelen uit de Hervormingsagenda en uit de afspraken tussen VNG, IPO en rijk. U hoeft geen uitputtend overzicht van deze aanvullende maatregelen te geven. Noem de maatregelen waarvan uw gemeente verwacht dat ze het meest bijdragen aan kostenbeheersing in de jeugdzorg. Dat kunnen zowel maatregelen zijn die de gemeente al vóór het begrotingsjaar 2022 is gestart en die [ook] voor het begrotingsjaar 2022 en/of volgende jaren naar verwachting effectief zijn, of nieuwe maatregelen van uw gemeente die vanaf het begrotingsjaar 2022 en/of volgende jaren naar verwachting effectief zijn.

Open vraag

Vraag 7

Rijk en VNG hebben afspraken gemaakt over extra middelen voor jeugdzorg in 2022 á € 1,3 miljard. In hoeverre helpen de extra middelen jeugdzorg om een structureel sluitende begroting te kunnen opstellen voor het jaar 2022?

Let op, het gaat hier om de jaarschijf 2022 en niet om de meerjarenraming.

Keuze d toelichten

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Onze gemeente had ook zonder de extra middelen jeugdzorg een structureel sluitende begroting in 2022.	42	16.80 %	
b. Onze gemeente had eerder geen sluitende begroting maar met de extra middelen jeugdzorg heeft onze gemeente wel een structureel sluitende begroting in 2022	156	62.40 %	
c. Met de extra middelen jeugdzorg heeft onze gemeente nog steeds geen structureel sluitende begroting in 2022	24	9.60 %	
d. Anders	28	11.20 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 8

VNG en IPO, namens hun leden, en het rijk hebben afspraken gemaakt over het mogen opnemen van een stelpost voor middelen jeugdzorg in de meerjarenraming 2023-2025 van 75% van de inkomsten uit de uitspraak van de commissie van Wijzen en de Hervormingsagenda. In hoeverre heeft uw gemeente daar gebruik van gemaakt?

Zie de afspraken alhier: <https://vng.nl/sites/default/files/2021-07/gezamenlijke-afspraken-meerjarenraming.pdf>. In §4.3 van de septembercirculaire 2021 gemeentefonds is ook informatie over deze afspraken opgenomen.

Keuze f toelichten

Bij alle mogelijke antwoordopties hieronder vermelden of het begrotingssaldo van uw gemeente voor de jaren 2023, 2024, 2025 structureel sluitend is.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Er is geen gebruik gemaakt van de stelpost	18	7.20 %	
b. De stelpost is voor enkele jaren gebruikt maar niet voor het gehele toegestane bedrag	1	0.40 %	
c. De stelpost is voor enkele jaren gebruikt voor het gehele toegestane bedrag	7	2.80 %	
d. De stelpost is voor alle jaren gebruikt maar niet voor het gehele toegestane bedrag	17	6.80 %	
e. De stelpost is voor alle jaren gebruikt voor het gehele toegestane bedrag	200	80 %	
f. Anders	7	2.80 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 8.1 2023

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Structureel sluitend	189	75.60 %	
b. Niet structureel sluitend	61	24.40 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 8.2 2024

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Structureel sluitend	193	77.20 %	
b. Niet structureel sluitend	57	22.80 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 8.3 2025

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Structureel sluitend	197	78.80 %	
b. Niet structureel sluitend	53	21.20 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 9

Verwacht uw gemeente dat komende jaren significante ingrepen nodig zijn omdat uw gemeente een forse kostenstijging in de WMO voorziet?

Voorbeelden van mogelijke ingrepen zijn bijvoorbeeld besparingen inboeken op andere onderdelen van het sociaal domein of op andere beleidsterreinen, of het verhogen van de OZB.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Nee, onze gemeente voorziet geen forse kostenstijging in de WMO, of heeft mogelijkheden om die op te kunnen vangen binnen de WMO	40	16 %	
b. Ja, door prijsstijgingen in de WMO	4	1.60 %	
c. Ja, door volumestijging in de WMO	28	11.20 %	
d. Ja, door zowel prijs- als volumestijgingen.	178	71.20 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 10

Zijn de *verwachte* uitgaven voor de gedecentraliseerde taken (netto-lasten) voor 2021 (zoals die in de jaarrekening 2021 opgenomen zullen worden) per saldo anders dan de rijksmiddelen die uw gemeente voor deze taken heeft ontvangen?

Als uw gemeente kiest voor antwoord b, c, of d dan hieronder vermelden op welk subdomein uw gemeente verwacht dat de uitgaven per saldo lager zijn, dan wel hoger zijn, dan wel ongeveer gelijk zijn aan de ontvangen rijksmiddelen.

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Onze gemeente heeft geen inzicht (meer) in de ontvangen rijksmiddelen voor deze taken	101	40.40 %	
b. Onze gemeente heeft (met enige moeite) inzicht in de ontvangen rijksmiddelen, en de verwachte uitgaven zijn per saldo lager dan de beschikbaar gestelde middelen	14	5.60 %	
c. Onze gemeente heeft (met enige moeite) inzicht in de ontvangen rijksmiddelen, en de verwachte uitgaven zijn per saldo hoger dan de beschikbaar gestelde middelen;	113	45.20 %	
d. Onze gemeente heeft (met enige moeite) inzicht in de ontvangen rijksmiddelen, en de verwachte uitgaven zijn per saldo ongeveer gelijk aan de middelen die voor de decentralisaties beschikbaar zijn gekomen	22	8.80 %	
Aantal respondenten		250	

Vraag 10.1 Jeugd

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. uitgaven lager	12	8.05 %	
b. uitgaven hoger	119	79.87 %	
c. uitgaven ongeveer gelijk	18	12.08 %	
Aantal respondenten	149		

Vraag 10.2 Participatie

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. uitgaven lager	34	22.82 %	
b. uitgaven hoger	53	35.57 %	
c. uitgaven ongeveer gelijk	62	41.61 %	
Aantal respondenten	149		

Vraag 10.3 WMO

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. uitgaven lager	24	16.11 %	
b. uitgaven hoger	94	63.09 %	
c. uitgaven ongeveer gelijk	31	20.81 %	
Aantal respondenten	149		

Vraag 11

Heeft uw gemeente in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 alle financiële gevolgen van de omschakeling naar de Omgevingswet meegenomen?

Keuze d toelichten

[1] Incidenteel: hieronder worden verstaan baten en lasten met eindige looptijd (bv. 3 jaar of korter).

[2] Structureel: baten en lasten die met een onbepaald looptijd worden geraamd (bv. 4 jaar en langer).

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Onze gemeente heeft zowel de incidentele [1] als structurele [2] baten en lasten waarmee de omschakeling naar de Omgevingswet gepaard gaat geraamd	33	13.20 %	
b. Onze gemeente heeft alleen een raming opgenomen van de incidentele effecten waarmee de omschakeling naar de Omgevingswet gepaard gaat. Voor de structurele baten en lasten zijn wij uitgegaan van de reguliere ramingen die wij op grond van de voorloper(s) van de Omgevingswet (Wet op de RO ea) in de begroting hebben staan	166	66.40 %	
c. Onze gemeente heeft uitsluitend de structurele baten en lasten geraamd die op grond van de voorloper(s) van de Omgevingswet (Wet op de RO ea) in de begroting stonden	15	6 %	
d. Anders	36	14.40 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 12

Welke financiële gevolgen van de Omgevingswet verwacht u?

Keuze a en c toelichten (graag [ook] ingaan op oorzaken van verwachte voor- of nadeel).

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Onze gemeente verwacht meerjarig een significant financieel nadeel te hebben van de inwerkingtreding van de Omgevingswet	163	65.20 %	
b. Onze gemeente verwacht geen significant financieel voor- of nadeel te hebben van de inwerkingtreding van de Omgevingswet	86	34.40 %	
c. Onze gemeente verwacht meerjarig een significant financieel voordeel te hebben van de inwerkingtreding van de Omgevingswet	1	0.40 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 13

Heeft uw gemeente in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 in voldoende mate lasten geraamd om de doelstellingen en maatregelen van het klimaatakkoord en de energietransitie uit te kunnen voeren?

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Nee, want dat vraagt om inzet van eigen middelen en die zijn nodig op andere beleidsterreinen.	21	8.40 %	
b. Nee, onze gemeente heeft hiervoor enige (overwegend) incidentele lasten geraamd, maar minder dan nodig is om de doelstellingen en maatregelen uit het Klimaatakkoord uit te voeren.	126	50.40 %	
c. Nee, onze gemeente heeft hiervoor enige (overwegend) structurele lasten geraamd, maar minder dan nodig is om de doelstellingen en maatregelen uit het Klimaatakkoord uit te voeren.	61	24.40 %	
d. Ja, maar hiervoor zijn alleen of overwegend incidentele lasten geraamd. Deze ramingen volstaan voor de eerstvolgende jaren om de doelstellingen en maatregelen uit het Klimaatakkoord uit te voeren.	36	14.40 %	
e. Ja, hiervoor zijn de benodigde structurele lasten geraamd. Deze ramingen volstaan om de doelstellingen en maatregelen uit het Klimaatakkoord uit te voeren.	6	2.40 %	
Aantal respondenten		250	

Vraag 14

Heeft uw gemeente in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 in toereikende mate middelen beschikbaar gesteld om de doelstellingen van de Woningbouwopgave te kunnen realiseren?

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Nee, want dat vraagt om inzet van eigen middelen en die zijn nodig op andere beleidsterreinen.	32	12.80 %	
b. Nee, onze gemeente heeft hiervoor enige (overwegend) incidentele lasten geraamd, maar minder dan nodig is om de doelstellingen van de woningbouwopgave te realiseren.	59	23.60 %	
c. Nee, onze gemeente heeft hiervoor enige (overwegend) structurele lasten geraamd, maar minder dan nodig is om de doelstellingen van de woningbouwopgave te realiseren.	33	13.20 %	
d. Ja, maar hiervoor zijn alleen of overwegend incidentele lasten geraamd. Deze ramingen volstaan voor de eerstvolgende jaren om de doelstellingen van de woningbouwopgave te realiseren.	86	34.40 %	
e. Ja, hiervoor zijn de benodigde structurele lasten geraamd. Deze ramingen volstaan om de doelstellingen van de woningbouwopgave te realiseren.	40	16 %	
Aantal respondenten	250		

Vraag 15

Gaat uw gemeente in de periode 2022 tot en met 2025 de aard van het gemeentelijk grondbeleid veranderen?

Bij actief grondbeleid realiseert de gemeente een bestemmingsplan door een locatie voor eigen rekening en risico te exploiteren, de grond te verwerven en tenminste bouwrijp te maken om vervolgens alle gemaakte kosten in de grondprijs te betrekken. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente deze risicodragende realisatie overlaat aan private ontwikkelaars en de daarmee gepaard gaande plankosten en aanleg van publieke (nuts)voorzieningen op hen verhaalt.

Keuze c, d, en e toelichten (graag [ook] ingaan op de reden van veranderen)

Antwoord	Aantal	Percentage	
a. Nee, onze gemeente kent uitsluitend of overwegend actief grondbeleid, en dat blijft zo.	45	18 %	
b. Nee, onze gemeente kent uitsluitend of overwegend passief grondbeleid, en dat blijft zo.	71	28.40 %	
c. Ja, onze gemeente kent nu overwegend actief grondbeleid, maar wil overgaan naar overwegend passief grondbeleid.	5	2 %	
d. Ja, onze gemeente kent nu overwegend passief grondbeleid, maar wil overgaan naar overwegend actief grondbeleid.	17	6.80 %	
e. Anders	112	44.80 %	
Aantal respondenten	250		

